

**Tehetségük az „isteni ingyen kegyelem” ajándéka
Berde Mária író és Berde Amál festőművész pályaképe**

Székely Nemzeti Múzeumban különleges tárlat nyílik, hiszen **a kolozsvári és enyedi bemutatkozás, után-, a SZNM Képtári gyűjteményi birtokában levő, eddig ismeretlen olajfestményeivel, valamint új grafikákkal gazdagodik.**

Kevesen gondolnak arra, hogy a művészetek tudomány műveléséhez mennyire szükséges a biztos létalap is.

Kató Béla főtiszteletű püspök kiemelte annak az 1629-ben minden felekezetre kiterjesztő Bethlen Gábor-féle nemeslevélnek a jelentőségét, amely lehetővé tette, nemesi rangra emelte az erdélyi protestáns (lutheránus, református, unitárius) lelkipásztorok fiú- és lányutódait.

„A lelkipásztor az ordináció révén korábban is a nemesség közé számláltatott és privilégiumai kiterjedtek családjára is.”

Bethlen intézkedése példátlan volt a korabeli Európában, hiszen – ahogy Tonk Sándor fogalmaz – egy latens értelmiségi réteget tett a rendi jogosultságok birtokosává. Közülük került ki a kollégiumok diákságának közel harmada, nagyban emelve ezzel az oktatás színvonalát.

A nagy fejedelem nemeslevele az erdélyi művelődéstörténet egyik meghatározó elemévé tette a református értelmiségi dinasztiát. Ezek a dinasztiák túlnőtték az

egyház határait, a lelkipásztor édesapa fia gyakran orvos, történész vagy matematikus lett.

A laborfalvi Berde család, egy ilyen dinasztia tagjai, évszázadok során a haza, az egyház, a tudomány és a művészetek terén alkottak maradandót. Nem véletlen hogy a kálvini tanok közül a legfontosabb a Berde lányok gondolatvilágában az, hogy a hithű, elvhű élet a kiválasztottság jele. Tehetségük az „isteni ingyen kegyelem” ajándéka, amelynek gyümölcsöztetése kötelesség, nem egyéni érdem, ugyanakkor viszont a kijelölt úton való megtorpanás istenkísértés.

A két alkotó jelentőségéről ízelítőnek talán elég, ha azt említjük meg, hogy Szabó Magda ezt írja Berde Máriáról, a Baumgarten-díjas, Corvin-koszorús írónőről: *„Aki úgy tud írni, mint egy magyar Burns, ne szidja Seherezádét, mert ráhagyta mesemondó képességét.”*

Berde Amál *„gyönyörű színérző tehetségét”* Thorma János, legkedvesebb mestere, így figyelmeztette: *„Vigyázzon is jól ezen különösen nagy adományára a természetnek, mert mindent megtanulhat a festő, de ezt az egyet nem igen lehet tanulással elsajátítani senkinek, aki nem született ezzel.”*

A kiállítás két különleges művész, egy író és egy festő testvérpár R. Berde Mária és Dóczyiné Berde Amál pályaképét ábrázolja, okmányok és műalkotások, valamint riportok segítségével.

A kiállítás az „isteni ingyen kegyelem ajándékát” a tehetséget hivatott bemutatni.

A tárlat Gergely Erzsébet a Házsongárd Alapítvány elnökének kitartó gondoskodása nyomán született meg.

Nem jöhetett volna létre az alábbi intézmények támogatása, együttműködése nélkül: Erdélyi Református Egyházkerület Püspöki Hivatala, Erdélyi Református Gyűjtőlevéltár, Sapientia Erdélyi Tudományegyetem Filmművészeti Szak, Székely Nemzeti Múzeum, nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium. Külön köszönettel tartozunk a Tőkés és Berde családnak, a leszármazottaknak, akiknek mind a debreceni, mind a zalaegerszegi, mind az udvarhelyi ágon segítették a kiállítás létrejöttét.

A bemutatott mozgóképeket Ambrus Emese rendező-operatőr készítette.

A kiállítás kurátora Szebeni Zsuzsa színháztörténész, grafikai szerkesztője Szebeni-Szabó Róbert fotográfus.